

ISBN: 978-625-7303-36-1

© 2018 Ketebe Kitap ve Dergi Yayıncılığı A.Ş.

ketebe.com

Ketebe Yayınları: 430

Klasik / Öykünün Ustaları

Yayın Yönetmeni
Furkan Çalışkan

Dizi Editörü
Aykut Ertuğrul

Yayıma Hazırlayan
Kadir Daniş

Düzeltili
Meltem Ortakçı

Kapak
Harun Tan

Mizanpaj
Nilgün Sönmez

1. BASKI

Mart 2021
İstanbul

Ketebe Yayınları
Sertifika No: 49619
Maltepe Mahallesi Fetih
Caddesi No: 6 Dk: 2
Topkapı 34010 İstanbul
Tel: 212 612 29 30
e-mail: ketebe@ketebe.com

Baskı ve Cilt
Mega Basım Yayın San. ve Tic. A.Ş.
Cihangir Mah. Güvercin Cad.
No: 3/1 Baha İş Merkezi A Blok
Kat: 2 34310 Haramidere -
Avcılar / İstanbul Sertifika No: 44452
Tel: 212.412 17 00

© Özgün adı *Gesammelte Werke* olan bu eserin tüm hakları saklıdır. Tanıtım için yapılacak kısa alıntılar dışında yayıncının izni olmaksızın hiçbir yolla çoğaltılamaz.

Sıradan Şeylerin Fısıltısı

ERNST THEODOR AMADEUS HOFFMANN

TÜRKÇESİ
MEHMET ALİ SEVGİ

*Sadık Yalsızuçanlar'ın
Sunuş ve Seçkisiyle*

KETEBE

Ernst Theodor Amadeus Hoffmann

Alman yazar, besteci, bando Őefi, m¼zik eleŐtirmeni, karikat¼rist, çizer, avukat. 1776'da o zaman Prusya toprakları olan K¼nigsberg'de doğdu. 1778'de annesi ve babasının ayrılmasından sonra annesinin baba evinde b¼y¼kannen, iki teyze ve bir amcadan oluŐan kalabalık bir aile içerisinde yaŐamaya baŐladı. Babasını çok az tanıyan Hoffmann, psikolojik sorunları olan annesiyle de g¼l¼ bir bağ kuramadı. 1798'de hukuk eğitimiyle başarıyla tamamladıktan sonra, Berlin'de stajyer olarak iŐe baŐladı ve kuzeniyle niŐanlandı. Aynı yıllarda Dresden'e yaptığı bir gezi sonrasında resim sanatına ilgi duymaya baŐladı. Yine Berlin'deki ilk yıllarında m¼zik dersleri vermeye baŐladı.

İlk memuriyetine o zamanlar Prusya toprakları içerisinde olan Polonya'nın baŐkenti Poznan'da baŐladı. Burada, dost meclislerinde tanıştığı alkole olan bağımlılığı hayatının sonuna kadar devam etti. Poznan'da besteleri birçok defa farklı sahnelerde seslendirildi. Burada tanıştığı Polonyalı Marianne Thekla ile evlenmek için kuzeniyle olan niŐanlılıđını sonlandırdı ve 1802 yılında d¼nya evine girdi. Yine aynı yıl çizdiği bir karikat¼r y¼z¼nden Plock'a s¼r¼ld¼. S¼rg¼n yıllarında kendini yazmaya ve m¼ziđe adadı.

1804 yılında VarŐova'da g¼reve baŐladı. Prusya Polonyası'nda geçirdiği bu yıllar hayatının en mutlu yılları oldu. 1806 yılında Napolyon'un VarŐova'yı iŐgal etmesinden sonra hayatını yazar ve sanatçı olarak geçirme ¼midiyle Berlin'e d¼nd¼. Buradaki yılları oldukça zorlu geçti. Zira Berlin de Napolyon'un iŐgali altındaydı. G¼nlerce a geziyor ve s¼rekli olarak arkadaŐlarına borlanıyordu. Kızının ¼l¼m haberini yine bu zamanlarda aldı. Yine de bestelerine ve yazılarına bu zor d¼nemde de devam etti.

1808 yılında bir tiyatrodan iş bulduğu Bamberg'e geldi. 1809 yılında yayınlanan "Ritter Gluck" isimli hikayesi onun için d¼n¼m noktası oldu. 1813 yılında orkestrada iŐe baŐlamak ¼zere Dresden'e geldiyse de Fransa ile patlak veren savaŐ y¼z¼nden zor zamanlar geçirdi. Napolyon'un bozguna uğratılmasından sonra 1814'te Berlin'e geldi ve burada bir hukuk memuriyeti bulmayı baŐardı. *Undine* isimli operası Berlin'de yirmi beŐ kez sahnelendi. En iyi edebi ve m¼zikal eserleri bu d¼nemin ¼r¼n¼d¼r. Alkol¼n ve frenginin etkisiyle sağlığı giderek k¼t¼leŐti. 25 Haziran 1822'de 46 yaŐında frengiden ¼ld¼.

Mehmet Ali Sevgi

1981'de Manisa'da doğdu. Marmara ¼niversitesi İngilizce ¼đretmenliđi, Bremen ¼niversitesi Tarih ve İngiliz Dili Edebiyatı B¼l¼mlerinden mezun oldu. Y¼ksek lisansını karŐılaŐtırmalı edebiyat ¼zerine yaptıktan sonra, yine Bremen ¼niversitesinde Antropoloji doktorasını tamamladı. Halen İğdir ¼niversitesinde antropoloji ve sosyoloji dersleri vermektedir. Almanca ve İngilizceden çok sayıda edebi çevirileri bulunmaktadır.

İçindekiler

Sunuş.....	7
Altın Saksı.....	19
Hipnotizmacı.....	101
İssız Ev.....	137
Kum Adam	167
Doge ve Dogresse.....	207

Hoffmann'ın Gizemli Dünyası

Sadık Yalsızuçanlar

Kleist, Chamisso ve Hoffmann'dan birer “uzun hikâye”yi Türkçeye kazandırmış olan Sabahattin Ali, E. T. A. Hoffmann'dan “Duka ile Karısı”nı seçmişti. Özgün adı, *Doge und Dogaresse* olan hikâyeyi yazar, 1819 yılında, Berlin'de bir resim sergisinde ilgisini çeken bir tablodan etkilenerek yazdı. Bize, kadim Venedik'in dünyasından esintiler getiren bu metne konu edilen Venedik Dukası Marino Falieri 1280'de doğdu. Donanma komutanlığı yaptı. Venedik'e Zara şehrini kazandırdı. 1354 senesinde Cenevizlilerce muhasara edilen şehrin Dukalığına seçildi. Akıllıca hamlelerle Venedik'i kurtardı. Duka seçildikten bir yıl sonra bir hata yaptı. O sıra şehrin asıl nüfuzluları ve egemenleri, senyörlerdi. Onların baskısını gidermek üzere, Dukalığı patrimonial bir sisteme kavuşturmak istedi. Senyörler, egemenliğin babadan oğla geçmesini istemediler. Kendilerine karşı harekete geçen Duka'yı görevinden uzaklaştırarak idam ettiler.

Nazım Hikmet, Ernst Theodor Amadeus Hoffmann'ın “Duka ile Karısı” adlı hikâyesinin de içinde yer aldığı çeviriye ilişkin Sabahattin Ali'ye yazdığı bir mektubunda şöyle der:

“Romantik hikâyelerdeki dil de, dil istilizasyonu bakımından çok muvaffak. Tercümenin ne zor, ne kadar mesuliyetli bir iş olduğunu tecrübeyle artık bildiğim için ne büyük bir zorluğu nasıl başarıyla yendiğini gayet iyi anlıyorum. Diyebilirim ki okuduğum en güzel tercüme bu iki kitaptı.”

Bahsi geçen bu kitap, ilk olarak, 1943 yılında Maarif Vekâleti Yayınları'na yayımlanır. Sabahattin Ali'nin çeviri için bu üç yazarı neden seçtiğini şu ifadelerinden anlamak mümkün: “Romantik cereyan, dünya edebiyatına verdiği eserlerden ziyade Almanya'nın hatta Avrupa'nın sanat ve fikir hayatına yaptığı tesirle anılır. Yalnız birkaç kişi, çığırlarının sınırlarını aşarak bütün insanlığın malı olacak eserler meydana getirmişler ve bugüne kadar canlılıklarını muhafaza etmişlerdir ki, biz bu kitapta bunlardan birer örnek vereceğiz.”

“Duka ile Karısı”, “Bu, Berlin Güzel Sanatlar Akademisinin 1816 yılı Eylül'ünde açtığı sergideki bir tablonun ismiydi” diye başlar. Akademi üyesi C. Kolbe'nin, “adeta herkesi kendisine sihirle bağlayan” ve asla önü boş kalmayan bu eseri, bu kez Hoffmann'ın kalemıyla 13. Yüzyıl Venedik'inin içinde yaşanan dokunaklı bir aşk hikâyesine ilham verecektir. Görkemli giysileriyle ve jest-mimikleriyle zenginliği her hâlden belli olan Venedik Dukası tablonun önündedir. Karısı da aynı şekilde abartılı pahalı giysilerle süslenmiş, kurumlu bir hâldedir. Hemen arkalarından, yaşlı bir kadın ve açılı hâldeki şemsiyeyi tutan bir adam gelmektedir. Kenardaki parmaklığın yanında ise, bir genç adam, “deniz minaresi” gibi kıvrık bir boruyu üfleemektedir. Hikâye, tablonun önündeki açılan ve yazara göre “lüzumsuz” olan bir münakaşa ile başlar. Duka ile karısının uzun öyküsüyle devam eder...

Okuru 13. Yüzyıl Venedik'ine taşıyan hikâye, 19. yüzyılın ilk çeyreğinden itibaren telaffuz edilecek olan “romantizm”in edebî mantığını da alttan alta yansıtmaktadır. Romantizm ya da coşumculuk, sonradan, Novalis'e, “dünya yeniden ro-

mantikleştirilmelidir” dediyecek uzun ve köktenci değişimlere tanıklık eden bir sürecin genelde estetik alana, özelde edebiyata yansımış olan bir “dünya görüşü” veya algılayışıdır. Bu görüşün ardında, aydınlanmaya, sanayi devrimine ve akılcı kavrayışa tepki yatmaktadır. Gerçekliğin “akıl”la değil, “kalp”le daha sahih kavranabileceğini varsayan romantikler, Musset’nin dediği gibi, “Romantizm, ağlayan yıldız, inleyen rüzgâr, ürperen gece, kendinden geçen çiçektir.” görüşündedirler. Yine onlara göre, romantizm, Andre Gide’in ifadesiyle, “Varlıkların olduklarından başka türlü olmadığına, olmayacağına üzölmektir.” Başlıca romantikleri sayarken Herder’i, Goethe’yi, Schiller’i; Coleridge, Wordsworth, Montesquieu, Jean Jacques Rousseau, Lamartine, Victor Hugo, Voltaire, Percy Bysshe Shelley, Hölderlin, Jean-Paul, Vigni, Musset, G. Brechet, S. Pellico, Manzoni, Nerval, Gauter, P. Borel, Chateaubriand, Lord Byron ve Puşkin’i özellikle anmamız gerekir. Bizim Tanzimat ve Fecr-i Âti yazarlarının çoğunu bu akım derinden etkilemiştir. Adından da anlaşılacağı üzere romantizmde duygular, duyular ve coşku baskındır. Bireyin, tabiatla kavuşma ânına karşılık gelen “tabiî masumiyet”e kaçışın, akıldan çok duygu ve muhayyileye dayanmanın, klişe ifade ve deyimlerin yerine daha sahici ve gündelik kullanımdaki dile yönelmenin ve nihayet ihmal edilen ve uzaklaşılın “dinî duygu”ya tekrar yönelmenin adı olan romantizm, özellikle “drama”tik eserlere önem atfeder, roman ve şiir ile novellalarda kendisine ifade imkânları arar.

Alman romantizminin öncülerinden sayılan Ernst Theodor Amadeus Hoffmann, 1776 yılında, Doğu Prusya eyaletinin merkezi olan Königsberg’de (Kaliningrad) doğdu. Asıl adı Ernst Theodor Wilhelm Hoffmann’dır. Mozart’a hayranlığı, adını değiştirmesine neden oldu. Anne babasından çok dayısıyla birlikte oldu ve Hoffmann’ı dayısı büyüüttü. İlk müzik derslerini doğduğu şehirde, Pabielski’nin yanında aldı. Yanı sıra hukuk eğitimi gördü, 1800 yılında, Posen’de devlet